

İSTANBUL BARO BÜLTENİ

Adalet, mülkün temelidir.
K.Atatürk

Yıl: 1 Sayı: 7 Haziran 2004

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin Ülkemizce Kabulünün 50.Yılında

"İNSAN
HAKLARI
KURULTAYI"
ÖZEL SAYISI

"İNSAN HAKLARI KURULTAYI"

AYDA BİR YAYIMLANIR

SAHİBİ

İstanbul Barosu Adına
Baro Başkanı
Av. Kâzım KOLCUOĞLU

**SORUMLU YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ**

Av. Muammer AYDIN

EDİTÖR

Ayhan DİNÇ

YÖNETİM YERİ

Orhan Adli Apaydın Sok.
1. Baro Han
Beyoğlu / İstanbul
Tel: (0212) 251 63 25 (pbx)
Fax: (0212) 293 89 60
web:
www.istanbulbarosu.org.tr
e-mail:
info@istanbulbarosu.org.tr
ISSN : 1304-737X

MESLEK ANDIMIZ

*"Hukuka, ahlâka,
mesleğin onuruna ve
kurallara uygun
davranacağıma
namusum ve vicdanım
üzerine and içerim."*

TASARIM ve UYGULAMA

TURMED
Bilişim ve İletişim Hiz.
Reklamcılık Ltd. Şti.
(0212) 272 56 19 - 275 66 84
mail@turmed.com.tr

Grafiker
Haluk UCAL

FİLM ÇIKIŞ

4+4 Grafik
(0212) 213 31 14

BASIM

Artpres Matbacılık
(0212) 279 28 46
info@artpres.com.tr

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından kabulünün 50. yıldönümünü kutlamak amacıyla düzenlenen "İnsan Hakları Kurultayı"nın tanıtımı için basın toplantısı yapıldı.

1

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER'in himayesinde düzenlenen "İnsan Hakları Kurultayı"nın açılış oturumları Atatürk Kültür Merkezi'nde yapıldı.

3

9

*III. Oturum
İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
Madde 2 : "Yaşam Hakkı"*

*VI. Oturum
İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
Madde 6 : "Adil Yargılanma Hakkı"*

13

15

*VIII. Oturum
İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
Madde 8 : "Özel ve Ailevi Hayatın Korunması"*

*IX. Oturum
İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
Madde 9 : "Vicdan, İnanç ve Din Özgürlüğü"*

16

17

*X. Oturum
İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
Madde 10 : "İfade Özgürlüğü"*

22

*XIV. Oturum
İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
"İktisadi ve Sosyal Haklar"*

"DEMOKRASİMİZ SORGULANIR HALE GELDİ"

İnsan hakları Kurultayının programını kamuya açıklamak amacıyla 14 Mayıs 2004 Cuma günü saat 11.00'de İstanbul Barosunda bir basın toplantısı düzenlendi.

Basın Toplantısına Türkiye Barolar Birliği Başkanı Av. Özdemir Özok, İstanbul Barosu Başkanı Av. Kazım Kolcuoğlu, TBB İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanı Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, İstanbul Barosu Genel Sekreteri Av. Filiz Saraç ve İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Av. Muammer Aydın katıldı.

Gazete, radyo ve televizyon muhabirlerinin izlediği basın toplantısında şu açıklama yapıldı.

"3 Eylül 1953'te yürürlüğe giren İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS), Türkiye açısından 18 Mayıs 1954'te yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz, 1954 yılında, daha önce hazırlık çalışmalarına katkıda bulunduğu İHAS'ni dokuzuncu Devlet olarak onayladı (Sözleşme'yi daha önce Birleşik Krallık, Danimarka, Federal Almanya, İrlanda, İsveç, İzlanda, Lüksemburg ve Norveç

onaylamıştır.) Bugün, İHAS'ne taraf olan Devlet sayısı 45 olduğuna göre, Sözleşme'yi kronolojik açıdan 36 ülke -bunlara Belçika, Fransa ve İtalya'da dahildir- Türkiye'den çok sonra, bunların da hemen hemen yarısı 1990'lı yıllardan bu yana onaylamıştır.

Ülkemiz, bireysel başvuru hakkını 1987'de, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin (İHAM) yargı yetkisini ise 1989'da tanımak suretiyle, Sözleşme sistemine aşamalı bir biçimde entegre oldu.

"Gerçekten demokratik bir siyasal rejim"i çerçeve alan İHAS, dünyada kurulan ilk ve halen mevcut en güçlü güvence sistemidir.

"Hukukun üstünlüğü konularında ortak bir mirası paylaşan Avrupa Devleti" sıfatıyla İHAS'ne taraf olan Türkiye, 1950'den bu yana, insan hakları ve demokrasi açısından önemli bir deneyim kazandığı ve birikime sahip olduğu halde, 2004'te dahi çelişki ve kısırdöngüleri aşabilmiş değildir.

Gerçekten ülkemiz Avrupa Birliği adaylığı sürecinde başta Anayasada olmak üzere birçok yasada düzeltimler yaparak, İHAS'nin güvencelediği hak ve özgürlükler alanında önemli ilerlemeler kaydetti. Bununla birlikte, reformları demokratik kurumlara yansıtamadığı gibi demokrasinin kendisi bile sorgulanır hale geldi. Demokrasi sadece, belli aralıklarla gerçekleştirilen yasama seçimleri sonucu siyasal iktidarın el değiştirmesi sürecine indirildi. Dahası, bugünkü parlamento çoğunluğu, kendini egemenliğin tek sahibi olarak görme yanılığını aşamadı. Ne var ki, sayısal üstünlüğün her hukuki işlemi haklı kılacağı anlayışı, demokrasinin dayandığı temel ilkeleri (özel demokrasi) zedelemektedir.

Demokrasi adına izlenen yol ve yöntem, İHAS'nde öngörülen "gerçekten demokratik rejim" ve "hukukun üstünlüğü" hedeflerine yabancı kalmaktadır.

Demokratikleşme ve hukuk devleti olma yolunda büyük mücadele veren Türkiye kimi iç ve dış sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Öncelikle sorunları çözme durumunda olanların, kendisini bulunduğu konuma getiren demokratik sistemin kurallarına uygun davranması gerektiği kanısındayız. Bunun doğal sonucu olarak, belirli kesimlerin değil tüm toplumun ortak beklentilerine yanıt vermesi ve anayasa tarafından güvence altına alınan kurum ve

kuralların örselenmemesine özen göstermesi gereklidir.

Halkın bunca ekonomik, siyasal ve sosyal sıkıntılara karşın sabır ve umutla yaşatmak istediği demokratik laik sosyal hukuk devletini yıpratmak eylem ve davranışlardan kaçınılması gereklidir. Bu bağlamda son günlerde YÖK Yasasıyla ilgili çağdaşlığa bilimselliğe katılımcılığa ve özerkliğe bağdaşmayan yasal düzenleme toplumda haklı bir gerginlik yaratmıştır. Yasa değişikliğiyle yukarıda sözünü ettiğimiz değerlendirmeler göz adı edilerek YÖK yönetimine siyasal iktidarın kendi dünya görüşü doğrultusunda kadrolaşmasına özellikle de İHL'si mezunlarına ayrıcalık tanıyan üniversitelerin özgür düşüncenin bilimsel ve pozitif bilimlerin yaşam bulduğu üniversitelerin dokusunu bozması yanında, bu üniversitelere girmek için eğitim yapan liseli gençlerimize de büyük haksızlık yapıldığını görmekteyiz.

Toplumun üniversiteler başta olmak üzere, tüm demokratik kurum ve kuruluşlarının ortak görüş ve düşüncelerine aykırı olarak, çağdaşlığa ve özerk üniversite anlayışına ters düşen bir biçimde meclisteki iktidar çoğunluğuna dayanarak çıkartılan YÖK yasa değişikliğinin sayılan sakıncaları yanında anayasaya aykırılığı da göz önünde bulundurularak sayın Cumhurbaşkanlığı tarafından en iyi şekilde değerlendirileceğini umut ediyoruz.

Hükümetin ve parlamento çoğunluğunun anlayışı, 1954 ve 1957 Meclislerinin tutumunu andırmaktadır.

İnsan hakları, demokratik rejimin alt yapısı olduğuna göre, Türkiye'nin insan hakları alanında en güçlü koruma mekanizmasına dahil oluşu, hiçbir katkı getirmemiş midir? Yoksa, çoğunluk partisi ve hükümet, demokratik mekanizmayı kullanmak suretiyle, bunun alt yapısını çökertmeyi mi? Göze almaktadır?

İnsan Hakları Kurultayı, sözleşmenin 50. yılında İHAM yargıçları, Avrupalı ve Türk uzmanlarla, yüksek yargı mensupları ve avukatları bir araya getirerek, sözleşmenin yorumunu ve Türkiye pratiğini bilimsel bir biçimde tartışarak değerlendirmeyi amaçlıyor. Böylece, ülkemizin insan hakları karnesi, tek yanlı yaklaşımlarla değil, Avrupalı ve yerli uzmanların eşit birlikteliği ile yapılacak tartışma ve değerlendirmeler ile doldurulacaktır. Bu çalışma, Türkiye'nin AB Adaylık sürecine bilimsel bir katkı niteliği taşıyacaktır.

İnsan Hakları ve Demokrasi ekseninde Türkiye'nin 50 yıllık bilançosu, geleceğe yönelik politikaların oluşturulmasına da ışık tutacaktır.

Dört gün sürecek olan ve 16 oturumun yapılacağı kurultayda, konuşmacı ve oturum başkanı olarak 75 uzman yer alacaktır. (Sözleşme, hak ve özgürlükler rejimi ve demokrasi yönü ile ve eksiklikleri ile birlikte ele alınacaktır.)

Kurultay boyunca yapılacak İnsan Hakları tartışmalarının kamuoyuna yansıtılmasında basın belirleyici bir işleve sahip olduğunu göz önünde bulundurarak, bütün basın emekçilerini ve insan hakları savunucuları toplantıya davet ediyoruz.

Düzenleyen Kurumlar Adına

Av.Özdemir ÖZOK
TBB Başkanı

Av.Kazım KOLCUOĞLU
İstanbul Barosu Başkanı

Prof.Dr.İbrahim KABOĞLU
Marmara Üniversitesi
TBB-İHAUM Başkanı

**TÜRKİYE
BAROLAR BİRLİĞİ
(İHAUM)**

**AVRUPA
KONSEYİ**

**MARMARA
ÜNİVERSİTESİ**

**İSTANBUL
BAROSU**

**İNSAN HAKLARI
EGİTİMİ ON YILI
ULUSAL KOMİTESİ**

“TÜRKİYE HAK VE ÖZGÜRLÜKLER ALANINDA ÖNEMLİ ADIMLAR ATTI”

Türkiye'nin “İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi”ni kabulününün 50. yılı nedeniyle düzenlenen “İnsan Hakları Kurultayı”nda Türkiye'nin insan hakları alanında attığı olumlu adımlar yabancı katılımcıların takdirini topladı.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı, AIHM Baş Hukukçusu ve Yargıçları, yabancı bilim adamları ve insan hakları savunucuları, Türkiye'de insan haklarını Avrupa standartlarına ulaştırma konusunda gerçekleştirilen yasal gelişmelerin hayata geçirilmesini beklediklerini bildirdiler.

Türkiye Barolar Birliği, Avrupa Konseyi, İstanbul Barosu, Marmara Üniversitesi ve İnsan Hakları Eğitimi 10 yılı Ulusal Komitesince 16-19 Mayıs 2004 tarihleri arasında yapılan kurultayda, İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı, aynı mahkemenin 10 yargıç, yabancı bilim adamları ve insan hakları uzmanları, yerli bilim adamları, yüksek mahkeme yargıçları ve uzmanlar tarafından bildiriler sunuldu. Açılıştan sonra yapılan ilk oturuma Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin, ikinci oturuma da Yargıtay Başkanı Eraslan Özkaya başkanlık yaptı. Son oturumun konuşmacısı ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) Başkanı Luzius Wildhaber'di.

• • •

İnsan Hakları Kurultayı'nın açılışı 16 Mayıs 2004 Pazar günü saat 11.00'de Atatürk Kültür Merkezinde yapıldı.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer kendi himayesinde gerçekleştirilen İnsan Hakları Kurultayına Ankara'daki yoğun işleri

4 günde 16 oturumun gerçekleştirildiği İnsan Hakları Kurultayı'nda 34 bildiri sunuldu. 19 yorumcu oturumlara katkı sağladı.

yüzünden katılmadığı için bir ileti gönderdi. İleti, İstanbul Barosu Genel Sekreteri Av. Filiz Saraç tarafından Kurultaya sunuldu.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer iletilerinde, İHAS ilkelerinin Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma tasarısında yer alan öğelerle örtüştüğünü söyledi.

İletisinde, Türkiye'nin İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarına katkılarını kararlı bir biçimde sürdürdüğünü, insan haklarına saygının daha ileriye götürülmesi için çaba harcadığını belirten Cumhurbaşkanı Sezer, şöyle dedi:

"İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nde yer alan ilkeler, Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma tasarısında yer alan öğelerle örtüşmektedir. Bu çerçevede, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Sözleşmenin uygulanmasını denetlemekle görevli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarından oluşan içtihat, ülkemizde insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasinin en yüksek standartlara ulaştırılması için kararlılıkla yürütülen reform sürecine de yol göstermekte ve destek olmaktadır".

İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi alanlarında yapılan yasal ve idari düzenlemelerle, özellikle son dönemlerde ülkemizde önemli aşamalar kaydedildiğinin mutlulukla görüldüğünü belirten

Cumhurbaşkanı, çağdaş toplumlarda insan hakları bilincinin yerleşmesinde, bireylerin ve sivil toplum örgütlerinin de devletle birlikte çaba harcamasının her zamankinden daha önemli ve gerekli olduğunu vurguladı.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Avukat Özdemir Özok, kurultayı açış konuşmasında, "çağımızın ve günümüzün sihirli kavramı olan insan hakları olgusu, tüm insanlığın saygı ve minnet duygularıyla anımsadığı, insan hakları savunucularının akıl almaz bedeller ödeyerek yaptıkları özverili mücadelelerin sonucu bugünkü noktaya gelmiştir" dedi.

Özellikle 20. yüzyılın ilk yarısında, iki büyük dünya savaşı yaşayan insanlığın, yaşanan acı ve dramatik olaylar karşısında yüz yılın ikinci yarısında insan haklarını koruma düzeni kurmayı başardığını belirten Özok, "insan hakları adalet kadar kutsal bir kavramdır" dedi.

İnsan hakları koruma ve güvencesinin her insana bir gün lazım olacağını hatırlatan Özdemir Özok, şunları söyledi:

"Hiç kimse ve hiçbir kurum, konumuna, gücüne, siyasal, sosyal ve ekonomik etkinliği yanında, elinde bulundurduğu iktidarın gücüne güvenerek insan haklarına aykırı davranışlar sergilememelidir. Çünkü

insanlık tarihi, sınırsız sanılarak, hak, adalet ve insan hakları gibi kavramları hiçe sayan, güç anlayışının taçlı temsilcilerinin dramatik öyküleriyle doludur."

Özdemir Özok, ulusal ve uluslar arası koruma kurum ve kuruluşlarına karşın; bölgemiz ve coğrafyamızda yaşanan insanlık dışı işkence ve insan hakları ihlallerinin, insan hakları savunucularına daha uzun yıllar çok önemli sorumluluklar düşüreceğini sözlerine ekledi.

İstanbul Barosu Başkanı Avukat Kazım Kolcuoğlu da konuşmasında, çağımızın insan hakları çağı olduğunu bildirdi.

İnsan hakları ve özgürlüklerinin kuramsal olmaktan çıkıp uluslar arası bir güvenceye kavuştuğunu belirten Kolcuoğlu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu amaçla kurulduğunu ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesini kabul eden ülkelerin vatandaşlarının ihlal edilen haklarını bu mahkemede aradıklarını hatırlattı.

Mahkemenin kırk yılı aşan bir süredir verdiği olumlu karar ve uygulamalarıyla insan hakları alanında yargısal denetimin etkin örneklerini verdiğini kaydeden İstanbul Barosu Başkanı, Türkiye'nin bireysel başvuru hakkını kabul etmesiyle de uzun yıllar devam eden ihlallerin mahkeme kararıyla çözümünün önünü açmıştır." dedi.

Kolcuoğlu, mahkemenin vereceği kararların hukukçular tarafından değerlendirilerek ülkemizde insan haklarının gelişmesine önemli katkılar sağlayacağına inandığını sözlerine ekledi.

Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanı Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu da konuşmasında "İnsan Hakları Kurultayı"nın hazırlık çalışmaları hakkında bilgi verdi.

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin geçirdiği evreleri anlatan Prof. Kaboğlu, Türk demokrasinin kırılmalara, kısırlara ve çelişkilere yaşadığını belirterek geçmişte demokrasinin darbelerle kesintiye uğradığını, her darbenin anayasada değişiklikler yaptığını ve en son 1982 anayasasının

en az özgürlükçü ve en az demokratik anayasa olduğunu bildirdi.

Kaboğlu, toplumsal ve sosyal gelişmelerin bu anayasa yapısından çok ileri olduğunu vurgulayarak, 1990 yılından bu güne kadar yapılan anayasa değişikliklerinin demokratikleşme ve insan haklarına kavuşma anlamında yeni olanaklar getirdiğini söyledi.

Anayasa değişikliklerinde hak ve özgürlüklerin genişletildiğini belirten Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, aynı gelişmelerin devletin demokratikleştirilmesinde görülmediğini, buna önem verilmediğini ve yasa koyucuların ve iktidarın daha çok dış dinamiklerin etkisi altında kaldıklarını, bu yüzden de "yönetimde istikrar temsilde adalet" ilkesinin sözde kaldığını,

devletin 19. yüzyıl egemenlik anlayışından kurtulamadığını sözlerine ekledi.

Açılış konuşmalarından sonra "İnsan Hakları Kurultayı" oturumlarına geçildi.

I.
OTURUM

İNSAN HAKLARI:
"Gerçekten
demokratik bir
rejimin altyapısı"

OTURUM BAŞKANI:

Mustafa BUMİN
Anayasa Mahkemesi Başkanı

"İnsan hakları sözleşmesi, tarih boyunca insanlığın yaptığı mücadele sonunda insanı devletten öne alan bir sonuçtur. AIHM çalışmalarını yakından izliyoruz. Anayasada yapılan 90. madde değişikliğini olumlu buluyoruz. Burada yapılan tartışmanın iç hukukumuzda olumlu sonuçlar doğuracağına inanıyorum."

**İHAS'ta Devlet ve
Demokratik Toplum**

*Prof. Dr. Joel
ANDRIANTSIMBAZOVINA*
Limoge Üniversitesi

"İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin temeli Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel bildirgesidir. Bildirgenin yaptırımı yoktur. Bu bildirgeyi hayata geçirmek amacıyla Avrupa'nın demokratik devletleri

insan haklarını evrensel ölçüde tanınmasını ve uygulamasını sağlamak amacıyla İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesini kabul ettiler. Bununla, Avrupa Konseyi üyeleri arasında daha sıkı bir işbirliği kurmayı, insan hak ve temel özgürlüklerini koruma ve geliştirmeyi amaçladılar. Konseye bağlı üye devletler bunun önlemini aldılar."

**Türkiye'de İnsan Hakları ve
Demokrasinin 50 Yıllık Evrimi**

Prof. Dr. İbrahim KABOĞLU
Marmara Üniversitesi

"Türk demokrasisinde kısır döngü, kırılanlıklar ve çelişkiler vardır. İHAS'ı Türkiye 18.5.1954 yılında

imzaladı. 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül demokrasideki kırılmalarıdır. 27 Mayıs aynı zamanda bir sıçramadır. 27 Mayıs çoğulcu sistem ve hukuk devleti ilkelerini getirdi. Tarihin en demokratik Anayasasını getirdi. Anayasada devlet, özel kuruluşlar ve birey ilişkileri hukuk normlarına kavuştu.

İkinci Kuşak Haklara yeterli özgürlük verildi. Ancak 12 Mart darbesiyle yapılan Anayasa değişikliklerinde otorite lehine bazı sosyal ve siyasal haklardan uzaklaştırılmıştır. 82 Anayasası ise en az özgürlükçü ve en az demokratik Anayasadır. Hak ve özgürlükleri kullanma açısından İHAS'la ilişkisi, özgürleştirme yerine kısıtlayıcı olmuştur. Bu yüzden 1990 yılından

bu yana sürekli değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişikliklerde hak ve özgürlükler genişletilirken, devletin demokratikleşmesine o kadar önem verilmemektedir. Anayasa değişikliklerinde iç dinamikler zayıftır. Dış dinamiklerin daha etkin olduğu gözlenmektedir. "Yönetimde İstikrar Temsilde Adalet" sistemi lafta kalmıştır. Hala 19. Yüzyıl egemenlik anlayışı devlet yönetimine hakimdir. İHAS'ın ellinci yılında demokrasi üzerine bu denli "muhafazakar" olan ve sorgulama kültürüne yabancı bulunan bir siyasal iktidar acaba, insan hakları alanında ne denli özgürlükçü olabilir? Bu soru,

başta dönerek ("kısır döngü, kırılma ve çelişkiler", "birikim, sıçrama ve ilerleme" kavramlarını da içeriyor mu?) Yanıtı üzerine 50. Yıl kutlaması vesilesiyle çok ciddi düşünmek gerekiyor."

Yorumcu:

Prof.Dr. Zafer ÜSKÜL
Boğaziçi Üniversitesi

Seçme seçilme hakkı, adil yargılanma hakkı, seçilmişle-atanmışlar konusundaki görüşlerini aktardı. yönetimde sadece muhafazakar demokrat bir iktidarın bulunmadığını muhafazakarlıkta

muhalefetin de ondan aşağı kalmadığını vurguladı.

II.
OTURUM

**İNSAN HAKLARI
AVRUPA SÖZLEŞMESİ
"Yaşayan Hukuk"
Metni ve Sınırları**

OTURUM BAŞKANI:

Eraslan ÖZKAYA
Yargıtay Başkanı

"İnsan hakları konusunda daha çok çalışma yapmamız lazım. 82 anayasasının getirdiği "idarenin hegemonyasına" son veren, yargıyı denetim altında tutan sistemi değiştirmek lazım.

Yargı bağımsızlığı ve yargı güvencesini getirmek lazım. HSYK değişikliğini gerçekleştirmek lazım. Özerk kurumların korunması lazım. Devlet kurumlar ve kurallar rejimidir. Millet egemenliğini kullanan sadece meclis değildir. Millet egemenliğini paylaşan öteki unsurlar ihmal edilmemelidir, toplumsal uzlaşma sağlanmalıdır."

İHAS ve Anayasal Sistem

Prof.Dr. Alain BOCKEL
Galatasaray Üniversitesi

Anayasal düzen bütün toplumsal

yükler bugün Avrupa'nın anayasal düzeni devletler düzeyindedir. Avrupa'da anayasal bir düzen vardır ve bunun temel ögesi demokrasidir. Eğer anayasal düzeni tehdit etmiyorlarsa muhaliflerin de özgürlüğü korunmalıdır. Olağanüstü dönemlerde bazı muafiyetler olabilir, gerçek demokraside siyasal

partiler demokrasiyi tehdit etmez. Avrupa anayasal düzeni siyasal partilerin demokrasiyi tehdit edebileceklerini kabul etmez tehdit ediyorsa bu parti kapatılır.

AIHM İctihadına göre Denetim Mekanizmasının Evrimi

Paul MAHONEY
AIHM Baş Hukukçusu

"İHAS ikinci dünya savaşı sonrasının ürünüdür. Devlet iktidarın

kötü yönetimine karşı korunmalıdır. İnsan Hakları Mahkemesi insanların kendi hukuk düzenleri içinde korunmasını ister."

Avrupa Düzeni ve Anayasal Sistem İkilemi Karşısında Ulusal Mahkemeler

Prof.Dr. Turgut TARHANLI
Bilgi Üniversitesi

“İHAS sadece demokrasiyi değil medeniyeti de koruyacak bir sözleşmedir. Sözleşme insan haklarını saygılı devlet ilkesini getirmektedir. Devletin, gücün belirleyiciliğini önleme yükümlülüğü olması gerekir.”

Yorumcu :

*Prof.Dr. Fazıl SAĞLAM
Anayasa Mahkemesi Üyesi*

“AİHM'nin elinde sadece sözleşme vardır ve kendisine ulaşan

davaları bu sözleşme çerçevesinde görmektedir. Evrimci yorumlar yapmaktadır. Aynı yorumları biz de yapıyoruz. Ama bizim yorum yapmamız Avrupa mahkemesi kadar kolay değil. Bizi bağlayan anayasa ve pek çok yasa var. Bunlara evrimci yorum getirmek zor.

Bizim anayasamızda da anayasa mahkemesine bireysel başvuru hakkını getirmek gerekir. O zaman vatandaşlar Avrupa insan hakları mahkemesi yerine Anayasa Mahkemesine başvuracaklar ve

Türkiye'nin sık sık cezalandırılmasının önüne geçilebilecektir.”

**III.
OTURUM**

**İHAS Madde : 2
Yaşam Hakkı**

**Oturum Başkanı :
Av. Zeki EKMEK
TBB Başkan Yrd.**

İnsan Hakları Kurultayı'nın 2., 3. ve 4. gün oturumları Marmara Üniversitesi'nin Sultanahmet'deki Rektörlük Konferans Salonunda devam etti. 14 Oturumdan oluşan kurultayın bu bölümünü İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Av. Muammer AYDIN sundu.

**Yaşam Hakkının AİHM
Tarafından Yorumu**

*Dr. Rıza TÜRMEK
AİHM Yargıcı*

“Yaşam hakkı en temel insan hakkıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2. maddesi bu hakkı düzenlemiştir. Yaşama hakkına ilişkin 2. madde sadece yaşam hakkını korumakla kalmayıp yaşama son vermenin hangi koşullarda haklı olabileceğini de düzenlemektedir. Maddenin bir önemli yanı da Devlet ajanlarının hangi durumlarda güç kullanabileceğini belirlemesi. Yaşam hakkı, yaşamı tehdit eden her tehlikeye karşı güvence vermez. Kasit ya da ihmal sonucu meydana

gelen tehditlerin yasa ile cezalandırılmasını öngörmektedir. Ancak yasanın mevcut olması yeterli değildir. Yasanın uygulanmasına yol açan ihlaller de devletin sorumluluğuna yol açar. İHAS'ın yürürlüğe girdiği tarihlerde pek çok Avrupa ülkesinde idam cezası uygulanmaktaydı. Buna karşılık bugün Avrupa'da idam cezası büyük ölçüde yürürlükten kaldırıldı. İdam cezasını barış zamanında yasaklayan 6. Protokolü sadece Rusya Federasyonu ve Ermenistan imzalayıp halen onaylamadılar. Diğer Avrupa Konseyi üyesi devletler 6. Protokolü onayladılar. Türkiye 6. Protokolü 15 Ocak 2004 tarihinde imzaladı ve 12 Kasım 2003 tarihinde

onayladı. Bunun yanı sıra idam cezasını savaş zamanında da yasaklayan 13. Protokol de 10 devletin onaylamasıyla yürürlüğe girdi. Türkiye son Anayasa değişikliği ile savaş sırasında da idam cezasını kaldırdı. 13 Ocak 2004 tarihinde 13. protokolü imzaladı. Türkiye'nin idam cezasını yasalarından tamamen kaldırması olumlu karşılanmıştır. Devlet yaşam hakkını pozitif koruma yükümlülüğündedir. Devletin kuvvet kullanarak ölüme sebebiyet vermesi kabul edilemez. Devlet yaşam hakkına saygılı olmalı ve bu hakkın zarar görmesini önlemelidir.”

Türkiye’de Yaşam Hakkı ile İlgili Gelişmeler ve Sorunlar

Prof.Dr. Bahri ÖZTÜRK
Kültür Üniversitesi

“Yaşam hakkı en temel haktır. İHAS’ın 2. Maddesinde düzenlenen bu hak, anayasamızın 17. Maddesinde yer almıştır. Ancak 2. Madde bugünün koşullarına göre eskimiştir. Yenilenmesi gerekir. Yeni bir protokol gerekir. Devlet

himayesine aldığı kişinin yaşamından sorumludur.

Devlet insan haklarının gerçekleştirilmesinden, adalet ve güvenliğin sağlanmasından da sorumludur. Bunları sağlayamayan devlet hukuk devleti değildir. Bazı devletlerin anayasalarında özellikle Alman anayasasında insan haysiyeti insan haklarının önüne çıkarılmaktadır. Kişi kendi kendine, 3. Kişilere ve topluma karşı korunmalıdır. Ölüm oruçlarının yaşama hakkıyla ilgisi nedir? Ölüm orucu tutanlar özgür iradeleriyle mi bu işi yapıyorlar, yoksa örgüt baskısıyla, infaz niyetine ölüm orucuna mı zorlanıyorlar? Yaşam hakkı tehlikeye girmediği bir başkasının yaşamına son vermek kabul edilemez. Ölüm cezası yasalarımızdan nasıl kaldırıldı? İç dinamikler istediği için mi, yoksa AB istediği için mi kaldırıldı? Elbette ki AB istediği için kaldırıldı. Bu onursuz bir yaklaşımdır.”

Yorumcu :

Stylianus I. G. KOUTNATZIS
Berlin Üniversitesi

“Yaşam hakkının çok tartışılan bir konusu da kürtajdır. Kürtajda bir fetusun yaşamı yok edilmektedir. İHAS konuya kadının sağlığı açısından yaklaşıyor. Aslında hem kadının hem de fetusun sağlığının korunması gerekir. Avrupa mahkemesinin bu konuda yeni bir karar vermesi gerekir.”

IV. OTURUM

İHAS Madde : 3
İşkence ve Kötü
Muamelenin
Önlenmesi

Oturum Başkanı :
Prof.Dr.
Anthony BRADLEY
Oxford Üniversitesi

Türkiye’de İşkencenin Önlenmesi için Yapılması Gereken Reformlar

Prof.Dr. Durmuş TEZCAN
9 Eylül Üniversitesi

Av. Sedat ALTINTAŞ

İHAS’ın 3. Maddesinde düzenlenen işkence yasağına ilişkin görüşlerini aktardı.

“Üçüncü maddeye göre, işkence yapmakla, işkence hakkında yeterli soruşturma yapmamak aynı değerde görülmektedir. Sanıktan bilgi almak amacıyla işkence yaparken belli bir eşiği aşmamak işkence kapsamında görülmemektedir. Bu eşiğin iyi tespit edilmesi gerekir. Özgürlükler hapisane kapısında bitmemektedir. Tutuklu veya hükümlünün insan onuruna yakışır bir muameleye tabi tutulması gerekir. Türkiye, işkenceyi önleme komitesinin kararları çerçevesinde yeni kararlar almaktadır. Avukatlar artık DGM ve öteki davalarda müvekkilleriyle görüşme yapabilmektedirler. İşkence konusunda geçmişe oranla büyük ilerlemeler sağlanmıştır.”

Av. Sedat

Yorumcu :

Av. Sedat ALTINTAŞ
Türkiye İnsan Hakları Vakfı
Genel Sekreteri

“İşkencenin önlenmesi Türkiye demokrasisinin temel sorunudur. Bu sorun uluslararası platformlarda Türkiye’nin elini kolunu bağlamaktadır. Sorunu kararlı bir siyasi irade çözebilir. “Sistemik işkence yoktur” sözleri gerçeği yansıtmıyor. İşkenceleri “münferit olay” yada “polisin eğitimsizliğine” bağlamak inandırıcı değildir. Tam tersi bir durum söz konusudur. İşkence konusunda bazı iyileşmeler sağlanmışsa da bunlar dış dinamiklerin baskısı sayesinde. İşkencenin yok edilmesi için bütün demokratik güçler işbirliği yapmalıdır.”

Yorumcu :

Doç. Dr. Ümit BİÇER
Kocaeli Üniversitesi

“Türkiye’de işkence cezasız kalmaktadır. Bu dehşet artık geride kalmalıdır. Ama asla unutulmamalıdır. İşkence insanlık suçudur. İşkence hakkında ciddi bir rapora rastlanmıyor. Adli tıp kurumunun raporları zaman zaman çelişmektedir. Siyasi iktidar Adli Tıp Kurumunun özzerleştirilmesini sağlamalıdır. Bu konuda sözler verilmekte ancak tutulmamaktadır. Üstelik Adli Tıp Kurumunun başına nitelsiz kişiler atanmıştır. Bu kurumu Adalet Bakanlığına bağlı olmaktan kurtarmak gerekir. Masa ve evraktan ibaret bir odada işkence muayenesi yapılamaz. Muayene masası bile yok.”

V. OTURUM

İHAS Madde : 5
Özgürlük ve
Güvenlik Hakkı

Oturum Başkanı :
Cunha RODRIGUES
AT Adalet Divanı
Yargıcı

5. Maddenin AİHM Tarafından Yorumu

Françoise TULKENS
AİHM Yargıcı

“Herkesin özgürlük ve güvenlik hakkı vardır. Kamu düzeni adına yasal sınırlamaların dışında hiç kimse özgürlüklerden yoksun bırakılamaz. Kişilerin ancak mahkeme kararıyla özgürlükleri sınırlandırılabilir. Yetkili bir mahkeme tarafından cezalandırılan kişilerle, yasaya aykırı davranış nedeniyle yakalanan ve tutuklananların özgürlükleri kısıtlanabilir. Ancak bunlar yasal olmalıdır. Aksi halde yakalanan ve tutuklananların bir üst mahkemede itirazı kabul edilir ve haksızlık tespit edilirse, zanlı gördüğü zarardan dolayı tazminat talep edebilir.”

Türkiye’de Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği

Prof.Dr. Nur CENTEL
Marmara Üniversitesi

“Türk hukukunda kişi özgürlüğü ve güvenliği Anayasa ve yasalarla

güvence altına alınmıştır. Öte yandan, Anayasada yakalama ve tutuklamanın koşulları, yakalanan veya tutuklanan kişilere yapılacak muamele, yakalanan ve tutuklananın hakları ve hakim önüne çıkarılma süre gösterildiği gibi belirlenen ilkeler dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararın devletçe ödenmesi de öngörülmüştür. Mevcut tutuklama ve yakalama hukukunda kapsamlı değişiklik CMUK yasasıyla

yapılmıştır. 3 Ekim 2001 tarih ve 4709 tarihli yasayla ise Anayasanın 19. Maddesinde gösterilen yakalama süresi, yakalama ve tutuklamanın yakınlarına bildirilmesi, haksız yakalanan ve tutuklananlara tazminat ödenmesi konularında değişiklik yapılmıştır. Tutuklama ve yakalama birer ön yada peşin ceza değildir. Bir önlemdir. Sanığın suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar suçlu değil,

masum sayılması İHAS ‘ın kuralının da bir sonucudur. Bu nedenle sanığı cezalandırmak amacıyla tutuklama yoluna gidilmemelidir. Kaldı ki günümüzde, artık ceza muhakemesinin amacı bile sanığı cezalandırmak değil, maddi gerçeği ortaya çıkarmaktır.

Toplumda keyfi tutuklamalar yapıldığı kanısı vardır. Keyfi tutuklama ve gözaltına alma konusunda toplum beklentileri göz ardı edilmemelidir. Mevzuattaki tutuklama ve gözaltına alma kuralları, tutuklamanın uzatılması, duruşmalı olarak kararlaştırılmalıdır. Savunma hakkı daha geniş olarak kullanılabilir. Kararlarda geçerli nedenler açıkça belirtilmelidir.”

AİHM Sisteminde Zihinsel Özürü Hakları

Prof.Dr. Thomais DOURAKI
Ulusal İdare Okulu, Atina

“Zihinsel özürllüer önceleri tımarhanelere kapatılırdı. Onlar ölene kadar orada tutulurlardı. Tımarhanenin girişı vardır, çıkışı yoktur. Sosyal açıdan tehlikeli görüldükleri için ölünceye kadar tımarhanede tutuluyorlardı. Oysa günümüzde artık zihinsel özürllüere ilaç ve psikoterapi tedavileri uygulanmakta hastaları iyileştirerek topluma kazandırmaya çalışılmaktadır.”

Yorumcu :

Faruk ÖZTİMUR
Türkiye Sakatlar Konfederasyonu
Genel Başkanı

“Sakatlar içinde zihinsel özürllüelerin oranı %048'dir. Ülkemizde 50 bin dolayında zihinsel özürllü var. Ruhsal özürllüleri buna katmıyorum. Aslında özürllüleri kategorize etmemek lazım. Özürllü de insandır. İnsan hakları içinde değerlendirmek lazımdır.

Özürllülerin adli işlerini takip edecek hiç bir örgüt yoktur. Toplumun beyaz ve kara vatandaşları içinde biz karayız. Özgürlüklerimiz katmerli olarak kısıtlanıyor. Hem zihinsel hem bedensel olarak. Biz her zaman tutuklanmış durumdayız.”

imur

VI. OTURUM

İHAS Madde : 6
Adil Yargılanma
Hakkı

Oturum Başkanı :
Kazım KOLCUOĞLU
İstanbul Barosu
Başkanı

6. Maddenin AİHM Tarafından Yorumu

Josep CASADEVALL
AİHM Yargııcı

Josep Casadevall

“Demokratik toplumda devlet yönetimi çok önemlidir. Adalet bağimsız ve özgür olmalıdır.

Mahkemede alenilik çok önemlidir. Bu, kişilere güven vermek demektir. Bağımsızlık ve hakim teminatı çok önemlidir. DGM'lerde yer alan asker kişiler mahkemenin bağımsızlığını ihlal edebilir. Asker kişilerin mahkeme heyetinden çıkarılması olumlu olmuştur. Silahların eşitliği prensibine uyulmalıdır. Yargıda sunulan her delil taraflarca bilinmek durumundadır.”

Türk Mahkemelerindeki Davalarda 6. Madde ile İlgili Sorunlar ve Gelişmeler

Doç.Dr. Sibel İNCEOĞLU
Marmara Üniversitesi

“Adil yargılama konusunda AİHM yapılan başvurular İtalya'dan daha az. Türkiye'den başvuru giderek azalıyor. Avrupa Mahkemesine bizden en çok DGM lerle ilgili

başvurular var. Avrupa Mahkemesi mahkeme kurulunda bir asker üye bulunmasını her zaman ihlal sebebi saymıştır. Oysa askeri mahkemeler bağımsızlık ve adil yargılama açısından sakıncalı görülmez. Duruşmada hazır bulunma hakkına varestede tutulmalar aykırı görülüyor. Avrupa mahkemesince bir ihlal sayılıyor. DGM lerin kaldırılması Türkiye açısından önemli. Avrupa Mahkemesine başvuru sayısının giderek azalacağını umuyorum.”

Yorumcu :

*Prof.Dr. Mark ENTIN
Moskova Üniversitesi*

“Avrupa mahkemesi ulusal mahkemelere yardımcı oluyor. Mahkeme, ulusal yargıçı koruyor.

Rusya'da bu, memnuniyetle karşılanıyor.”

Yorumcu :

*Bilal KARTAL
Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Bşk.*

“Hakim temelde bir insandır. Yaptığı iş ise tanrısalıdır. Onun için

yargıçların çok iyi yetiştirilmesi lazımdır. Adil yargılamanın gerekçeleri topluma güven vermelidir. Yargıtay'da kararlar, gerekçesiz, ya da zayıf gerekçeli (ilk mahkeme kararına atıfla) veriliyor. Askeri mahkemelerin verdiği kararlar benzer olayda sivil mahkemelerin verdiği kararlar bazen çelişiyor. Bu ayrımın kaldırılması gerekir.”

İHAS'ta Eğitim Hakkı

*Anthony BRADLEY
Oxford Üniversitesi*

“Hiç kimse eğitim haklarından yoksun kılınmaz. İHAS'ın 6. Maddesine bazı ülkeler çekince koymuştur. Türkiye de bu ülkelerden biridir. Tevhid-i tedrisat kanunu nedeniyle çekince koymuştur. 6. Madde pek çok içtihat yaratmıştır.

Herkesin belli bir süre eğitim hakkına ulaşması lazım. Dini ve laik eğitim konularına Avrupa Mahkemesi pek fazla girmek istemez.”

Türkiye'de İnsan Hakları Eğitimi

*Ioanna KUÇURADI
İHEOYUK Başkanı*

“İnsan hakları eğitiminin nihai hedefi insan onurunu korumaktır. İnsan hakları eğitimi tüm insanlar içindir. Suçluların da insan hakları vardır. İşkence yapılmayacaksa, işkence yapan da olmayacaktır. Kamu görevlilerine verilen insan hakları eğitimi insan kimliklerine hitap etmeli ve bu böyle sürdürülmelidir. İnsan hakları eğitiminde eğitilenlerin ne istedikleri konusunda bilgileri olmalı. İnsan

hakları etik eğitimi bağımsız ders olmalı. Öteki derslerdeki insan haklarına aykırı konular temizlenmeli.”

VIII. OTURUM

İHAS Madde : 8
Özel ve Ailevi
Hayatın Korunması

Oturum Başkanı :
Prof. Meriç K. OMAĞ
Marmara Üniversitesi
Rektör Yardımcısı

AİHM İçtihadına Göre **8. Maddenin Uygulama Alanı**

Lucius CAFLISH
AİHM Yargıcı

“Evlenme hakkı ulusal hukukta belli koşullara bağlıdır. Evlilik yaşının belirlenmesi, akli durum ve akraba evlilikleri gibi. Dini nikahların resmi nikahlarla tamamlanması gerekir. Aile hayatı sözleşmenin 8. Maddesi ile geniş anlamda korunmaktadır. Devlet 8. Maddeye negatif ve pozitif olarak yaklaşır. Aile hayatına müdahale edememe devletin negatif yaklaşımıdır. Ailenin ve bireylerinin korunması için önlemler almak ise devletin aileye pozitif yaklaşımıdır.”

Türk Hukukunda Özel ve Ailevi **Yaşamla İlgili Sorunlar ve** **Gelişmeler**

Yrd.Doç.Dr. Sultan ÖZTÜRK
Marmara Üniversitesi

8. Maddeye uyum amacıyla Türkiye’de yapılan çalışmaları anlattı. Anayasada 2001 yılında yapılan değişiklikleri örnekledi.

AB’ye uyum çalışmaları kapsamında anayasanın 13. Maddesiyle yeniden öz kriterinin getirildiğini bildirdi.

“Özel hayatın gizliliği bazı kriterlerle sınırlanmıştır. Genel ahlak, genel sağlık, ülke bütünlüğü v.s. Anayasa değişiklikleri AB’ye uyum değişiklikleridir, ancak yeterli değildir. Kişisel verilerin korunması

yasası henüz çıkarılmamıştır. Bu yasa çıktığında bakanlığa bağlı kişisel verileri koruma kurulu kurulacaktır. Bu kurul kişisel verileri güvence altına alacaktır. Son günlerde bilgi edinme hakkının yürürlüğe girmesi önemli bir gelişmedir. Ancak uygulamada bazı sorunlar olabilir. Hasta hakları yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Telefonların dinlenmesi, alfabe sorunu, kişinin rızası olmadan vücut muayenesi, köy boşaltma davaları, annenin çocuklarını görme hakkı gibi

konular 8. Madde çerçevesinde çözülmesi gereken önemli konulardır.”

Yorumcu :

Av. Filiz SARAC
İstanbul Barosu Genel Sekreteri

“Anayasanın 12. Maddesinde yapılan değişiklikler 8. Madde haklarını güvence altına almıştır. 2001 yılında yapılan öteki anayasa değişiklikleri de insan hakları Avrupa sözleşmesine uyumludur. İHAS’ın 8. Maddesinde görülen sınırlamalar bizim hukukumuzda da görülmektedir. Evlilik yaşı buna örnektir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince “İrlandalı Anne” davasında devletin, annenin çocuklarını görmesinde yeterli tedbiri almamasını ‘ihlal’ olarak değerlendirmiştir.”

IX. OTURUM

İHAS Madde : 9
Vicdan, İnanç ve Din
Özgürlüğü

Oturum Başkanı :
Av. Cafer KAYA
İstanbul Barosu
Başkan Yardımcısı

İHAS Organlarına Göre Vicdan ve Din Özgürlüğü

John HEDIGAN
AIHM Yargıcı

AIHM Yargıcı John Hedigan dokuzuncu maddenin özetini yaptı.

“Çok sayıda dine sahip ülkelerde din özgürlüğünün sınırları yasayla belirlenmelidir. Devlet sadece 9. maddenin 2. fıkrasına göre sınırlamalar koyabilir.

Bazı reklamlar dini propaganda içeriyorsa yasaklanabilir.”

Türkiye’de Din Özgürlüğü ve Laiklik

Yrd.Doç.Dr. Ümit KOCASAKAL
Galatasaray Üniversitesi

“Mahkemeye başvuru hakkı sadece kişilere değil, örgütlere de tanınır. 9. Madde sadece dine inananları değil inanmayanları da koruyor. Ancak korunan dinin hangisi olduğunu belirlemiyor. “genel kabul görmüş

bir din” biçiminde yorumluyor.9. Madde kapsamından yararlanmak için kabul görmeyen dinler, kendilerini kabul ettirme zorluğuyla karşı karşıya. Örneğin Yehova Şahitleri fanatik (sekte) bir din olarak yorumlanıyor. Yehova Şahitleri için askeri mahkemede görülen bir davada, mahkeme

singelerin serbest bırakılmasını öteki dinlere baskı olduğunu belirtiyor. Sistematik dini telkin olmadığı takdirde zorunlu din eğitimi olabilir.”

Yorumcu :

Dr. Wolfgang BOCK
Fest Koleji - Heidelberg

“İHAS 9 madde, herkesin düşünme, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olduğunu belirler. Bu özgürlük din yada kanaat değiştirme özgürlüğünü, tek başına yada topluca, açıkça yada özel biçimde ibadet, öğrenim, dinsel ödev ve törenler yoluyla, dinini yada kanısını açığa vurmasını sağlar. Dinin yada kanılarını açığa vurma özgürlüğü, kamu düzeni, genel ahlak, genel sağlık gibi nedenlerle sınırlandırılabilir.”

“müslümanlığa zarar verme olasılığının bulunmasına rağmen fiilin Türk Ceza Yasası163. Madde kapsamında kabul edilmediğine” karar verdi. Çok ileri bir karar.

Hıristiyanlık seküler bir dindir. İslamiyet öyle değil. Kuranda hukuk var, ekonomi var, sosyal kaideler var.. Pek çok şey var. Mahkeme türban konusunda da sınırlama olabileceğine karar verdi. Dini

Yourumcu :**Fazıl SAĞLAM***Anayasa Mahkemesi Üyesi*

“Laiklik ve sekülerizm arasındaki farklılık işin doğasından kaynaklanıyor. Bizim anayasamızda din anayasal bir özgürlüğe sahiptir. Örneğin dinin devlet işlerine egemen olmaması. Avrupa ile fark yok. Din sınırsız olarak güvencededir. Anayasamızın 24. Maddesinin ikinci fıkrasına göre dini ibadet ve törenler

serbesttir. Din ve vicdan özgürlüğü öyle kullanılmalıdır ki, laik cumhuriyet düzenini ortadan kaldırmaya dönük olmasın. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye’deki laiklik uygulamasını Anayasa Mahkemesiyle paralel görüşte değerlendirmektedir. Avrupa Birliği organları ne yazık ki, bu görüşte değildir. İki yüksek mahkeme kararlarıyla çelişen raporlar yayınlanmaktadır ve bazı telkinlerde bulunmaktadır.”

X. OTURUM**İHAS Madde : 10**
İfade Özgürlüğü**Oturum Başkanı :**
Av. Şahin MENGÜ
Türkiye Barolar
Birliği Genel Sekreteri**10. Maddeye Göre İfade**
Özgürlüğünün Kapsamı ve
Sınırları**Rait MARUŞTE**
AİHM Yargıcı

özgürlüğü kullanır. Olguların varlığı ile değer yargıları arasındaki denge korunmalıdır. İfade özgürlüğü bilgi alma özgürlüğünü de kapsamaktadır. İfade özgürlüğü iletişim araçlarının özgürlüğünü de içerir. Kamu yararını korumaya yönelik, kişisel hakların korunmasına yönelik, yargının otorite ve tarafsızlığına yönelik kısıtlamalar yapılabilir. Kısıtlamalar demokratik bir toplumda yasayla olması gerekir.”

Türkiye’de Düşünce ve İfade
Özgürlüğü**Doç.Dr. Oktay UYGUN**
İstanbul Üniversitesi

“Türkiye’de mahkemeler ifade özgürlüğü çerçevesinde sadece içeriğe bakıyor. Aslında içeriğin yanında kim söylüyor, nerede

söylüyor, hangi vasıta ile söylüyor bunlara bakılmıyor. Örneğin bizim mahkemelerin “ağır hakaret ve suç” kapsamı içinde gördükleri davaları Avrupa Mahkemesi “ağır eleştiri” kabul ederek ifade özgürlüğünün “ihlali” görmüyor. Çünkü Avrupa Mahkemesine göre devlet, işgal ettiği güçlü mevki nedeniyle yapılan ağır hakaretleri cevaplayabilir, kendini

savunabilir. Demokrasilerde hükümeti denetleme görevi sadece parlamento ve diğer unsurlara bırakılmış değildir. Yurttaşlar da denetleyebilir, eleştirebilir.”

Yorumcu :

Prof.Dr. Andras SAJO
Avrupa Üniversitesi - Budapeşte

Macaristan'daki ihlaller ve uygulamalar hakkında bilgi verdi.

Yorumcu :

Av. Fikret İLKİZ
İstanbul Barosu/TBB-İHAUM

“İfade özgürlüğü temel insan hak ve özgürlüklerinin omurgasıdır. 159 ve 312. maddelerde olumlu değişiklikler yapılmıştır. Yapılan yasa değişikliklerine rağmen ifade özgürlüğü konusunda yeni değişikliklerin yapılmasına ihtiyaç vardır.”

XI. OTURUM

İHAS Madde : 11
Dernek ve Toplantı
Özgürlüğü

Oturum Başkanı :
Prof. Lidija B. FLIENER
Belgrad Üniversitesi

11. Maddenin AİHM'in
Yorumuna Göre
Uygulama Alanı

Doç.Dr. Osman DOĞRU
Marmara Üniversitesi

“11. Maddeyi ifade özgürlüğü ile birlikte ele almak gerekiyor. Kamuya açık ve kapalı yerlerde toplanma özgürlüğü, demokratik toplumda önemli bir özgürlüktür. 11. Madde barışçıl toplantıları koruyor. Toplantıyı düzenleyenlerin amacı şiddet ise bu tür toplantıları korumaz.”

11. Madde ile İlgili Türkiye'deki
Gelişmeler ve Sorunlar

Bilal KARTAL
Yargıtay 4.Hukuk Dairesi Bşk.

“Dernekler yasası tüm sivil toplum örgütlerini içine alır.kamusal eğitim-sen bir zamanlar yasal kuruluşlar değildir diye kapatıldılar.

İLO sözleşmesine göre kuruldukları için yasal dayanaktan yoksundular. Yargıtay bu görüşte olduğu için kapatma kararı verdi. Ben aynı görüşte değilim. Aksini düşünüyorum. Bunlar İLO bazında kurulmuş tüzel kişilerdir sendikal bir faaliyet yapamayacaklarını kurucuları da biliyordu. Ben onları “mesleki baskı grubu” olarak kabul ediyorum.

Daha sonraları Anayasa değişikliği yapılarak Memur Sendikaları kuruldu ama işlev açısından pek farklı bir durum ortaya çıkmadı. Çünkü yasa memura sendika kurma hakkı veriyor, sendikal haklar vermiyor. Örneğin sendika grev kararı alamıyor. Ücret pazarlığı yapıyor,ama sonunda idarenin kararı uygulanıyor.”

anayasa üstünlüğünün aksine çok daha kötü hükümler taşımaktadır. 93, 95 ve 2001 anayasa değişiklikleri haklar ve özgürlükler alanında pek çok değişiklikler getirmiştir ve toplumu rahatlatmıştır. Örneğin siyasal haklar genişletildi, siyasi partiler sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapabiliyor, siyasi partiler yurt dışı örgüt açabiliyor, öğretim üyeleri siyasi partilere üye olabiliyor, 18 yaşını dolduran vatandaş seçmen olabiliyor v.s. Siyasal partilerin kapatılması da artık zorlaştı ve anayasaya "odak olma" tanımı getirildi.

Anayasanın geçici 15. Maddenin 3. Fıkrası kaldırıldı. 2002-2003 anayasa değişiklik paketleriyle ifade özgürlükleri güvenceye kavuşturuldu."

Yorumcu :

Yrd. Doç. Dr. Sevtap YOKUŞ
Kocaeli Üniversitesi

"Türkiye'deki demokratik sistemin istikrarsızlığının en önemli nedeni "temsilde adalet yönetiminde istikrar" ilkesini tam olarak yerleştirememiş olmasıdır. Anayasa Mahkemesi önemli bir fırsatı kaçırmıştır. Genel ve Yerel seçimlerde %10 barajının

anayasaya aykırılığı davasında, mahkeme anayasaya aykırı olmadığı kararına varmıştır. Oysa bu baraj batı ülkelerinin demokrasilerine bakıldığında çok yüksektir. Son seçimlerde bir parti %35 oy alarak %65 parlamento çoğunluğuna sahip olmuştur. Bu temsilde adalet ilkesine uygun değildir.

Anayasa Mahkemesinin 1968'de aldığı bu karar 1995 yılında aldığı kararla çelişmektedir. Barajın yüksek tutulması bir endişeden kaynaklanmaktadır. Blok oyların bir kişiye, yada aşiret olgusuna kaymasından korkulmaktadır. Batı ülkelerinde böyle bir endişe yok. Türkiye'de parti içi demokrasi de bir sorundur. Liderlerin pek fazla değişmemesi bu konuyu gündeme getirmektedir."

XIII. OTURUM

İHAS Madde : 14
Ayrımcılık Yasası ve
Eşitlik İlkesi

Oturum Başkanı :
Prof. Dr. Rona AYBAY
Bilgi Üniversitesi

14. Madde ve Kadın Hakları

Nina VAJIC
AİHM Yargıcı

"Dolaylı ve dolaysız ayrımcılık konvansiyon tarafından yasaklanmıştır. Her türlü ayrımcılık yasaktır."

Türk Hukukunda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasası

Av. Nazan MOROĞLU
İstanbul Barosu Kadın Hakları
Komisyonu Başkanı

"Cinsiyete dayalı ayrımcılık eşitlik ilkesini zedelemektedir. Cumhuriyet döneminde çıkarılan devrim yasalarıyla Türk insanına pek çok hak ve özgürlükler verilmiştir. Bunların bazıları batı ülkelerinden daha öndedir. Demokratik düzene geçildikten sonra kadın-erkek eşitliği

konusunda yavaşlama görülmektedir. İkinci dünya savaşından sonra Avrupa ülkelerinde bazı gelişmeler oldu. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi yayınlandı. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi imzalandı. 70'li yıllarda Birleşmiş Milletler içinde kadınlara karşı ayrımcılıkla mücadele çalışması başlatıldı. Türkiye'de de bazı gelişmeler oldu. Örneğin kadının çalışmak için kocasından izin alması maddesi Anayasa Mahkemesi anayasanın eşitlik ilkesine aykırı

anayasaya aykırılığı davasında, mahkeme anayasaya aykırı olmadığı kararına varmıştır. Oysa bu baraj batı ülkelerinin demokrasilerine bakıldığında çok yüksektir. Son seçimlerde bir parti %35 oy alarak %65 parlamento çoğunluğuna sahip olmuştur. Bu temsilde adalet ilkesine uygun değildir.

Anayasa Mahkemesinin 1968'de aldığı bu karar 1995 yılında aldığı kararla çelişmektedir. Barajın yüksek tutulması bir endişeden kaynaklanmaktadır. Blok oyların bir kişiye, yada aşiret olgusuna kaymasından korkulmaktadır. Batı ülkelerinde böyle bir endişe yok. Türkiye'de parti içi demokrasi de bir sorundur. Liderlerin pek fazla değişmemesi bu konuyu gündeme getirmektedir."

Doç. Nazan Hançerli

bularak iptal etti. Temel eğitim 8 yıla çıktı. Kız çocuklarını okutma kampanyaları başlatıldı. 2001 yılında anayasanın 41. Maddesi değişti. 2004 anayasa değişikliklerinde de eşler arasındaki eşitlik kabul edildi. 10. Maddeye göre kadın-erkek eşitliği ve bu eşitliğin devlet eliyle sağlanması anayasa hükmü olarak kabul edildi. Bütün bunlar olumlu gelişmeler. Bu arada olumlu ayrımcılık deyimi gündeme geldi. Ancak, belki de iyi anlatılmadığı için Anayasa değişikliğine yansımada. 2001 yılında yapılan Türk Medeni Yasasındaki değişiklikler çağdaş ülkelerle örtüşmektedir. Eşitlik iş yasasına da yerleştirildi. Bu arada Aile Mahkemeleri kuruldu. Türk Ceza Yasasında namus cinayetlerine ilişkin hükümler kaldırıldı."

Yorumcu :

Prof. Annie GRUBER
Paris V Üniversitesi

"Fransa'ya eşitlik-adalet-kardeş ilkesi Fransız ihtilali ile birlikte gelmiştir. İhtilalin ilkelerine göre, her katman eşittir ve geçmişle bağ kesinlikle koparılmalıdır. Demokrasilerin

eşitlik temel ilkedir. Ekonomi eşitlik, ihalede eşitlik şarttır. Aksi halde kayırma suçu ile cezalandırılır. Ceza yasası devreye girer. Eşitlik uygulaması çok zordur. Geleneksel ortamda bu daha da zordur. Türkiye'nin anayasa değişiklikleri çok olumlu. Ancak bu değişikliklerle yaşama geçirilmesi lazım. Türkiye ancak o zaman Avrupa'nın ilkelerini örtüşebilir. Bunun barış için gerçekleşmesini dilerim."

konusunda yavaşlama görülmektedir. İkinci dünya savaşından sonra Avrupa ülkelerinde bazı gelişmeler oldu. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi yayınlandı. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi imzalandı. 70'li yıllarda Birleşmiş Milletler içinde kadınlara karşı ayrımcılıkla mücadele çalışması başlatıldı. Türkiye'de de bazı gelişmeler oldu. Örneğin kadının çalışmak için kocasından izin alması maddesi Anayasa Mahkemesi anayasanın eşitlik ilkesine aykırı

XIV. OTURUM

İHAS'ta İktisadi ve Sosyal Haklar

Oturum Başkanı :

Prof.Dr.

Selçuk DEMİRBULAK

Marmara Üniversitesi

Sosyal Haklar ve Çevre Hakkı

Prof. Frédéric SUDRE

Montpellier Üniversitesi

"İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde yazılı olmayan bir takım haklar da koruma altına alınmıştır. Buna dolaylı koruma tekniği diyoruz. Bu hakların yorumuna ihtiyacı vardır ve hakime büyük takdir hakkı tanımaktadır. Hakim, teknik metindeki boşlukları doldurur ve pek belli olmayan hakları ortaya çıkarır. Yabancıların hakkını güvenceye almaz (sığınmacılar ve sınır dışı edilenler gibi) İHAS'ın önceliğinde yabancılar yoktur.

Tutuklular için de düzenleme yoktur. Çevre için de böyledir. Güvence altına alınmamıştır. Bu tutum başka hakları olumsuz etkiliyorsa dolaylı bir şekilde yargıç hakları koruyucu bir karar alabilir."

Mülkiyet Hakkı

Doç. Gülşen YILDIRIM

Limoges Üniversitesi

"Mülkiyet hakkı 20.03.1952 tarihli sözleşmeye ek birinci protokolle

girdi. Devletler için mülkiyet hakkının tanınması önemlidir. Mal ve mülk haklarının dokunulmazlığı birinci maddede kabul ediliyor. Devlet bu hakta müdahale ederse o zaman tazminat hakkı doğuyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu konuda çok geniş bir tanıma ulaştı: Mal ve mülk kavramının özerkliği ve meşru beklenti kavramının somut işaretlerinin bulunması."

Avrupa Sosyal Şartı ve Türkiye

Prof.Dr. Mesut GÜLMEZ

Türkiye ve Ortadoğu

Amme İdaresi Enstitüsü

"Bir süredir birinci kuşak hakları tartışıyoruz. Bir de sosyal haklar var. Avrupa Konseyince sosyal haklar üvey kabul edilmiştir. Konsey, sözleşmeden 11 yıl sonra sosyal şartı kabul etmiştir. Sosyal Şart sosyal hakların belgesidir. Avrupa Sosyal Şartının gecikmesiyle Konsey,

bölünmezlik ilkesine, bütünsellik ilkesine ters düşmüştür. Berlin duvarının yıkılmasından sonra Şart yenilenmiş, yeni maddeler eklenmiştir. 1961 yılında Avrupa sosyal Şartı'nı 17 devlet hemen imzalamıştır. Daha sonra 17 devlet daha imzalamış, 11 devlet ise henüz imzalamamıştır. Avrupa Sosyal Şartı, Avrupa Konseyine üyeliğin de şartı olmalıdır. Türkiye Sosyal Şart'ı 1989 yılında 16. Devlet olarak imzalamıştır. Bunun itici gücü de Avrupa Topluluğuna üyelik başvurusudur. 1992 - 2000 yılları arasında Avrupa Sosyal Haklar Konseyince hazırlanan raporlarda Türkiye'nin sosyal politikaları eleştirilmiştir. Komite, Şart'a aykırı bulduğu hususları hükümete tavsiye ediyor. Tavsiyeler yerine getirilmezse uyarıyor. Bütün bu olumsuzlukların nedeni hükümetlerin çifte standart uygulamalarıdır."

XV. OTURUM

**AİHM Kararlarının
Uygulanması**

Oturum Başkanı :
Av. Güney DİNÇ
İzmir Barosu

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Uygulanması

Dr.Emmanuelle BRIBOSIA
Özgür Brüksel Üniversitesi

etkileyebilir. Üçüncü ülke davada taraf olmaz. Sözleşmeyi imzalayan ülkelerin bazılarında yargılanma konusunda bazı düzenlemeler yapılıyor. Avrupa Birliğine üye olacağız diye paket paket yasa çıkarıyoruz. Hata yapıyoruz. Yeniden çıkarmaya çalışıyoruz. Ceza, medeni, İdari yargılama alanlarında yargılamanın yenilenmesi kabul

mutlaklık içinde kabul etmek ve "onaylamak" durumuna düşürecek sonuçlardan koruyacak içtihadı ulaştığımız zorundayız. Bu konudaki temel görev Yargıtay'a düşer. Yargılamaların sonucunda, Türk ve AİHM yargısı arasındaki çelişki kesinleştiğinde, bu nasıl ve nerede giderilecektir? İlk bakışta, yukarıdaki varsayımda, lehte sonucu alamayanlar tekrar AİHM'e başvuracaklardır. Bu mahkeme de büyük olasılıkla önceki kararını tekrarlayacaktır. Ancak bu durumda sorun çözülmüş olmayacaktır."

Yorumcu :

Mehmet Handan SURLU
Yargıtay 14.Hukuk Dairesi Bşk.

ediliyor. Bu konunun üzerinde önemle durmak lazım. Konuyu karşılaştırmalı hukuk ve Türk hukukunda ele almak lazım. Ben sunumunda bunu yapmak istiyorum. Yargılanmanın yenilenmesi bizim hukukumuzu nasıl etkiler? Bu konuda önce AİHM kararları konuya ışık tutacaktır. Bu nedenle bu mahkemenin kararlarında bu noktaların açıklık taşıması aranacaktır. Ancak, bence Türk yargı erkinin bir sonucu olarak, mahkemelerimizi AİHM kararlarını,

"AİHM kararları bir tespittir. Yargının yönlenmesi hususu bir iç hukuk sorunudur. Yargılanmanın

"Mahkeme kararları uygulanmazsa etkililikten söz edilemez. Çünkü mahkemenin ne polisi, ne de ordusu vardır. Üye ülkelerin iyi niyetleri önemlidir. Devletlerin uygulama yükümlülükleri vardır. Haksız fiilin sona erdirilmesi yada ihlali sona erdirmek, benzer ihlallerin oluşmasına engel olmak. Eğer bir devlet mahkemece mahkum edilmişse, sözleşmeye taraf öteki devletlere kendi hukuk düzenlerinde düzeltme yapma olanağı sağlar. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararların uygulanmasını kontrol eder."

Türk Hukukunda AİHM Kararlarının Yerine Getirilmesi

Prof.Dr. Erdener YURTCAN
İstanbul Üniversitesi

"Avrupa Mahkemesinin kararları üye olmayan ülkeleri bağlamaz. Ama

yenilenmesi, yenilenecek dava kararının "dinlenebilir" olmasına bağlıdır. "Dinlenebilirlik" koşulu, Türkiye'deki mahkemelerimizce değerlendirilecektir.

İhlalin niteliği ve ağırlığı bakımından "dinlenebilirlik" koşulu aranacaktır. Mahkeme bu koşulun olup olmadığına bakacaktır. DEP davasında olduğu gibi."

Yorumcu :

Yılmaz ÇİMEN
Danıştay 1. Daire Üyesi

İdari yargı da, askeri ve adli yargıda uyulan esaslara tabidir. Türk İdare Mahkemelerinden AİHM'ne giden dava sayısı çok azdır. İdare Mahkemelerinde yeniden görülmesi istenen davalarda "dinlenebilirlik" şartına bakacaktır.

Av. Özdemir ÖZOK
Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Dört gündür devam eden İnsan Hakları Kurultayından yararlı sonuçlar çıkaracaklarını belirten Türkiye Barolar Birliği Başkanı Özok, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin dünyada kurulan ilk ve halen mevcut olan en güçlü güvence sistemi olduğunu söyledi. İHAS'ne taraf olan Türkiye'nin 1950'den bu yana insan hakları ve demokrasi alanında deneyim ve birikim kazandığını bildiren Özok, "Gerçekten ülkemiz Avrupa Birliği adaylığı sürecinde başta Anayasa olmak üzere pek çok yasadaki düzeltmeler yaparak İHAS'nin

güvencelediği hak ve özgürlükler alanında önemli ilerlemeler kaydetti" dedi.

Özok, İnsan Hakları Kurultayına katkıda bulunan yerli ve yabancı bilim adamlarıyla konuklara teşekkür etti.

Luzius WILDHABER
AİHM Başkanı

"Ülkelerin kendilerine özgü hukukları var. Sözleşme hükümlerini hayata geçirirken öteki ülkelerin hukuk sistemleriyle uyum sağlamak büyük önem taşıyor. İHAS nesnel

bazı sorumluluklar getirerek uluslar arası hukukta yer aldı. Sözleşmenin konusu ve hedefi somut bir şekilde hayata geçirilmelidir. Bu sözleşme bir anayasa mıdır? Sözleşme karşısında devletlerin anayasalarını sorgulamaya başladık. Tabii bazı çelişkiler var. Sözleşmenin kabul ettiği demokrasi şeriat devletine izin vermez. Refah Partisi davasında Avrupa Parlamentosunun etkisinin olduğu yolunda görüşler var. Biz daha çok hukuk yolunda yürüyoruz ve bu yolda kararlar veriyoruz. Sözleşmenin ulusal hukukta yeri neresi? Önce anayasaya bakılıyor. Mahkeme kararları bu çerçevede değerlendiriliyor. Genelde de üye ülkeler anayasalarını sözleşme hükümlerine uygun hale getirmeye çalışıyorlar. Ulusal Mahkemelerin her zaman bizim kararlarımızı takdir hakkı vardır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 800 milyon insanın sorumluluğunu taşıyor. Avrupa kamu düzeni için sözleşmeyle göndermeler yapıyoruz. Bazı standartları

yakalamak istiyoruz. Egemenlik mutlaka hukuka tabi olmalıdır. Laik tutum, demokrasi her türlü fanatik görüşe terk edilemez. Bu tutumla insan haklarının yargıyla korunmasında büyük başarılar elde edilmiştir. AIHM'e 41 dilde başvuru yapılabilmektedir. Avrupa'nın artık insan hakları kitabı olması gerekiyor."

Prof.Dr. İbrahim KABOĞLU
TBB-IHAUM Başkanı

Kurultayın 4 yıl süren hazırlık çalışmaları hakkında bilgi verdi. 4 gün devam eden kurultayda yapılan konuşmaların genel bir değerlendirmesini yaptı ve emeği geçenlere, katılımcılara, yabancı konuklara teşekkür etti.

Kaboğlu'nun konuşmasından sonra İstanbul Valisi Muammer Güler, kurultayda insan haklarının yoğun bir içerikle ele alındığını, kurultaydan yararlanacaklarını belirterek, bu olanağı sağlayan kuruluşlara ve yabancı konuklara teşekkür etti.

İstanbul Barosu Başkanı Av. Kazım Kolcuoğlu da kapanış konuşmasında, AIHM'nin Avrupa Konseyine üye ülkelerde insan hakları ihlallerinin düzeltilmesi konusunda büyük katkı sağladığını, aynı katkının yeni kurulan Uluslar arası Ceza Mahkemesinden de beklediklerini bildirdi. Iraktaki yasa dışı işgalle ilgili İstanbul Barosunun bu mahkemeye suç duyurusunda bulunduğunu hatırlatan Kolcuoğlu, "Baş vurumuzun dikkate alınarak bir karara bağlanması Uluslararası Ceza Mahkemesinin göstermelik olmadığını kanıtlayacaktır" dedi.

İstanbul Barosu'nun resmi bir marşı yoktur.

Besteci Dursun Karaca, güftesi de kendisi tarafından yazılmış marş formunda bir beste yapmış ve bu beste, Baro'nun 126. kuruluş yıldönümünü kutlama şenlikleri çerçevesinde İstanbul Barosu Türk Sanat Müziği Korusu tarafından seslendirilmiştir.

Beste meslektaşlarımız tarafından çok beğenilmiştir.

İstanbul Barosu Türk Sanat Müziği korusunun seslendirdiği bu beste, daha sonra CD'ye kaydedilmiştir.

Durum bundan ibarettir.

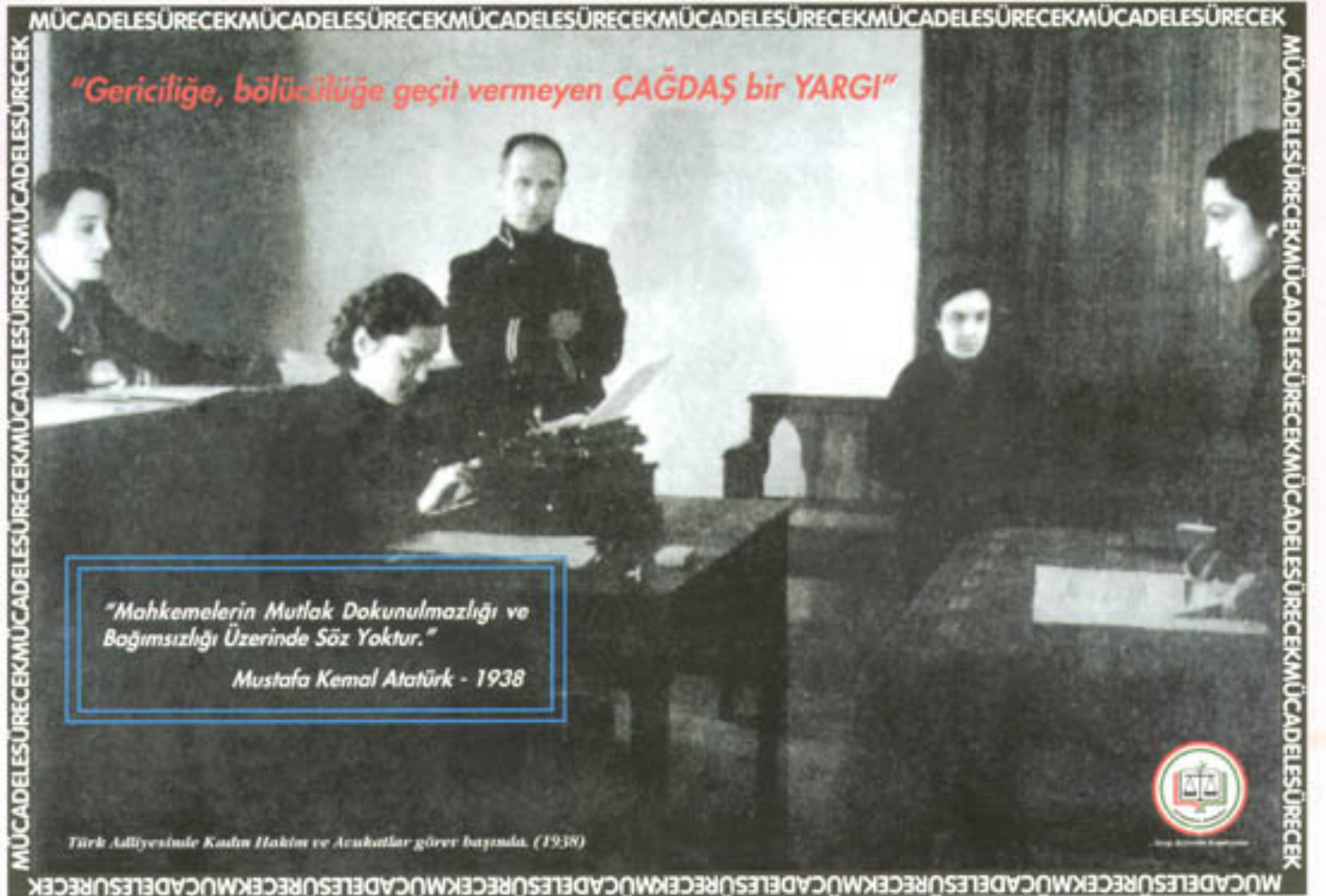
ÖZÜR

Bültenimizin 6. sayısının 21. sayfasında "Prof.Dr. Toluner'e Armağan" başlıklı haberimizde 21 Haziran 2003 tarihinde emekli olan Tolunerin sehven "ölen" olarak geçmesi bizi ve sevenlerini çok üzmüştür. İstemediğimiz ve gözden kaçan bu hata için ÖZÜR DİLİYOR ve hocamıza daha nice sağlıklı yıllar diliyoruz

İSTANBUL BAROSU 2004 YILINI "YARGI REFORMU ve HUKUK DEVLETİ" YILI İLAN ETTİ.

"ÇAĞDAŞ TÜRKİYE" Yargının ve Yurtdaşın hak ve özgürlükleri önüne kurulmuş setleri AŞACAKTIR...

"Gericiliğe, bölücülüğe geçit vermeyen ÇAĞDAŞ bir YARGI"

"Mahkemelerin Mutlak Dokunulmazlığı ve Bağımsızlığı Üzerinde Söz Yoktur."

Mustafa Kemal Atatürk - 1938

Türk Adlîyesinde Kadın Hakim ve Avukatlar görev başında. (1938)

